

ПРИНЦИПИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВИМИ ЗАКОНОПРОЕКТАМИ № 2507А ТА 2506А

PRINCIPLES OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS UNDER THE NEW BILLS № 2507a AND 2506a

Верба-Сидор О.Б.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету
Львівський державний університет внутрішніх справ

Федик С.Є.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету
Львівський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена аналізу принципів виконавчого провадження, закріплених Проектами Законів України «Про виконавче провадження» від 14.08.2015 № 2507а та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 14.08.2015 № 2506а.

Зроблено огляд позицій науковців загальної теорії права щодо поняття, значення, класифікації принципів права та екстрапольовано ці напрацювання на систему принципів виконавчого провадження та принципів організації і діяльності виконавців.

З аналізу текстів статей законопроектів, у яких перелічено принципи виконавчого провадження та принципи організації і діяльності державної виконавчої служби та приватних виконавців, випливає, що законодавець переважно дублює загальноправові (конституційні), міжгалузеві принципи права, не формулюючи принципів, притаманних саме інституту примусового виконання рішень юрисдикційних органів. Зроблено висновок, що таке дублювання є недоцільним, оскільки ці принципи вже й так об'єктивовані в інших нормативних актах у формі окремих статей (прямо) або впливають із логічного, лексичного тощо аналізу їхнього змісту (опосередковано). Виходячи з основної мети законодавчого закріплення переліку принципів права, яка полягає у полегшенні заповнення прогалин у правовому регулюванні шляхом застосування аналогії права, автори вважають, що ефективнішим було б нормативне закріплення принципів лише комплексного міжгалузевого інституту виконавчого провадження.

Ключові слова: виконавче провадження; принципи права, принципи виконавчого провадження, принципи організації і діяльності державної виконавчої служби та приватних виконавців.

Статья посвящена анализу принципов исполнительного производства, закрепленных проектами Законов Украины «Об исполнительном производстве» от 14.08.2015 № 2507а и «Об органах и лицах, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов» от 14.08.2015 № 2506а.

Сделан обзор позиций ученых общей теории права относительно понятия, значения, классификации принципов права и экстраполированы эти наработки на систему принципов исполнительного производства и принципов организации и деятельности исполнителей.

Из анализа текстов статей законопроектов, в которых перечислены принципы исполнительного производства и принципы организации и деятельности государственной исполнительной службы и частных исполнителей, следует, что законодатель в основном дублирует общеправовые (конституционные), межотраслевые принципы права, не формулируя принципов, присущих именно институту принудительного исполнения решений юрисдикционных органов. Сделан вывод о том, что в таком дублировании нет необходимости, поскольку эти принципы уже и так объективированы в других нормативных актах в форме отдельных статей (прямо) или вытекают из логического, лексического и т.д. анализа их содержания (опосредованно). Исходя из основной цели законодательного закрепления перечня принципов права, которая заключается в облегчении заполнения пробелов в правовом регулировании путем применения аналогии права, авторы считают, что более эффективным было бы нормативное закрепление принципов только комплексного межотраслевого института исполнительного производства.

Ключевые слова: исполнительное производство, принципы права, принципы исполнительного производства, принципы организации и деятельности государственной исполнительной службы и частных исполнителей.

The article is devoted to the principles of enforcement proceedings analysis, established under the Law of Ukraine «On Execution Procedure» on 14.08.2015 № 2507a and «On Bodies and Persons Engaged in the Execution of Judgments and The Other Jurisdictional Bodies Decisions» № 2506a on 14.08.2015.

An excursion of the researches in the field of general theory of law positions concerning the notion, value, classification of the principles of law has been carried out and these developments has been extrapolated on the system of enforcement proceedings principles and the organization and practice of executors principles.

From the analysis of bills' articles texts, which lists enforcement proceedings principles and the organization and practice of the State executive service and private executors principles, it follows that the legislature mainly duplicates general (constitutional), interbranch principles of law, failing to formulate principles inherent exactly the institution of jurisdictional bodies decisions enforcement. It has been concluded that there is no necessity in such duplication, because these principles have already been objectified in other legal acts in the form of separate articles (directly) or follow from logical, lexical analysis and so from their contents (indirectly). Based on the main purpose for legislative confirmation of law principles list, which is to facilitate filling the gaps in the legal regulation by applying the analogy of law, the authors consider that the legislative confirmation of only the principles of integrated interdisciplinary institute of enforcement proceedings would be more effective.

Key words: enforcement proceedings, law principles, principles of enforcement proceedings, organization and practice of the State executive service and private executors principles.

Проектами Законів України «Про виконавче провадження» від 14.08.2015 № 2507а [6] та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 14.08.2015 № 2506 [7] передбачено чимало новел механізму примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів. Од-

ним із найбільш вагомих нововведень є намір законодавця нормативно закріпити перелік принципів відповідно виконавчого провадження та діяльності державної виконавчої служби та приватних виконавців. Серед юристів-практиків точаться дискусії з приводу того, з якою метою законодавець закріплює принципи у законодавстві, в чому поля-

гають ці принципи, чому закріплені саме ці принципи, чи не створить це додаткових перепон у процесі виконання рішень унаслідок різного розуміння цих принципів тощо.

Для того, щоб дати відповіді на ці питання, вважаємо доцільним зробити огляд позицій науковців загальної теорії права щодо поняття, значення, класифікації принципів права та екстраполювати ці напрацювання на систему принципів виконавчого провадження та організації і діяльності виконавців.

Так, принципи права – це керівні засади (ідеї), які зумовлюються об'єктивними закономірностями існування й розвитку людини та суспільства та визначають зміст і спрямованість правового регулювання [8, с. 102].

Принципи права утворюють своєрідний «фундамент», на якому стоїть «правова споруда». Принципи права є «несучими конструкціями» всієї системи права, всього масиву норм права. Вони пронизують правову матерію, усі процеси, які відбуваються у правовій сфері і так чи інакше пов'язані з правом [2, с. 3]. Принципи права є його квінтесенцією, «обличчям» [8, с. 102]. Норми права повинні створюватися на основі принципів права.

Виділяють такі властивості принципів права: 1) вони у концентрованій формі відображають найбільш важливі і прогресивні сторони економічної, політичної, ідеологічної та моральної сфер суспільного життя. Це так звані правові ідеали, які в «юридичному згустку» відображають закономірності розвитку суспільства й основні соціальні цінності; 2) прямо або опосередковано фіксуються в чинному законодавстві (насамперед, у Конституції), зумовлюючи основний зміст підзаконних актів і юридично значущої поведінки людей; 3) мають значну стійкість і системоутворюючі властивості. Вони забезпечують структурну самоорганізацію права і є своєрідною конструкцією, яка об'єднує всі правові явища в єдиний несуперечливий комплекс. Окрім того, будучи своєрідним акумулятором правової інформації, принципи зосереджують у собі досвід правового розвитку попередніх поколінь і системоутворюючі зв'язки з іншими соціальними регуляторами (політикою, мораллю, релігією тощо); 4) відображають своєрідність національної правової системи, її відмінність від інших правових систем сучасності; 5) мають самостійне регулятивне значення, є своєрідним керівним началом для правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, інтерпретаційної та іншої юридично значимої діяльності. У механізмі правового впливу вони безпосередньо регулюють певні суспільні відносини [5].

Найчастіше принципи права слугують відправними ідеями законотворчої діяльності, беручи участь у регулюванні поведінки опосередковано, втілюючись в більш конкретні юридичні норми, але у низці випадків вони здатні безпосередньо регулювати суспільні відносини [10].

Погоджуємося з позицією С. Ю. Лаврус, згідно з якою принципи права утворюють своєрідну систему координат для правотворчих органів, слугують гарантією проти прийняття ними волонтаристських рішень, дають змогу усувати неузгодженість, протиріччя між окремими правовими приписами, виступають критерієм, що дає змогу оцінити конкретне законодавче положення з огляду на його відповідність праву в цілому [2, с. 7].

Як слушно зазначає Л. С. Явіч, принципи права є орієнтиром для правотворчої і правозастосовної діяльності органів державної влади. Дотримання принципів права забезпечує нормальний однаковий розвиток і функціонування правової системи. Навпаки, нехтування принципами, їх порушення законодавцем або судом підривають стабільність системи об'єктивного і суб'єктивного права, правопорядку і правовідносин, негативно впливають на стан правосвідомості [10].

Принципи права спрямовують діяльність правозастосовувачів у потрібне русло, підпорядковують її загально-визнаним вимогам і стандартам [2, с. 8].

Принципи права можуть застосовуватися у вирішенні конкретних юридичних справ, наприклад, за необхідності застосування аналогії права як засобу подолання прогалин у праві. Принципи права дають змогу повною мірою реалізувати задум законодавця, спонукаючи правозастосовувачів діяти не тільки у точній відповідності до букви закону, а й відповідно до його духу. Вони є критерієм відповідності позитивного законодавства праву як державній волі суспільства. Принципи є джерелом права, забезпечуючи правове регулювання суспільних відносин у разі виявлення прогалин у чинному законодавстві і дозволяючи тим самим уникнути «мовчання права» [2, с. 9].

Суд повинен керуватись усією системою принципів права і на цій основі точно і неухильно застосовувати юридичні норми або у разі прогалин у законодавстві вирішувати справи, безпосередньо виходячи з правових принципів [10].

Принципи права не завжди лежать на поверхні і чітко сформульовані у правових нормах, але вони властиві будь-якій правовій системі держав незалежно від того, хороші вони чи погані з точки зору соціального прогресу, тих чи інших спільнот, народів, з позицій окремих людей і їхніх ідеалів. Принципи права можуть бути по-різному об'єктивовані і сформульовані в законодавстві, справжній зміст принципів буває завуальованим. В інших випадках вони чітко викладені, і це, звичайно, кращий варіант [10].

За принципам права зв'язують, наскільки конкретний нормативний акт законний, справді є формою вираження права.

Перешкодами на шляху реалізації принципів права у правозастосовній діяльності є: відсутність законодавчого закріплення принципів права; нечіткі формулювання, що вимагають додаткового роз'яснення; неоднаковий виклад одного і того ж принципу права в різних нормативно-правових актах; невідповідність формулювань, що містяться у галузевому законодавстві, конституційним принципам; невміння правильно вирішити колізію між принципами права та конкретними законодавчими приписами, а також правильно встановити прогалину в праві і використовувати інститут аналогії [2].

У правоінтерпретаційному процесі принципи права є критерієм відповідності законодавчих положень праву, забезпечують з'ясування нормативно-правових приписів у точній відповідності з тим змістом, який мав на увазі законодавець, сприяють тлумаченню права у разі виявлення прогалин у чинному законодавстві [2].

Процес інтенсивного оновлення всієї правової системи України протягом останньої чверті століття супроводжується спробами сформувати принципово нову правову ідеологію і торкається тих глибинних основ, на яких базується право. Процес зміни основних ідей, засад, принципів не оминув і системи виконавчого провадження.

Відповідно до ст. 2, яка має назву «Принципи виконавчого провадження» Проекту Закону України «Про виконавче провадження» від 14.08.2015 № 2507а виконавче провадження здійснюється з дотриманням принципів: 1) верховенства права (загальноправовий); 2) обов'язковості виконання рішень (загальноправовий); 3) законності (загальноправовий); 4) диспозитивності (міжгалузевий); 5) справедливості, неупередженості та об'єктивності (загальноправові); 6) дотримання прав і свобод фізичних осіб та законних інтересів юридичних осіб; 7) гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами (міжгалузеві); 8) розумності строків виконавчого провадження (загальноправовий); 9) співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями (інституційний); 10) невторчання у приватне життя; 11) забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, приватних виконавців (інституційний).

Перелік принципів виконавчого провадження у наведеній статті законопроекту є безсистемним, неможливо

зрозуміти логіку законодавця, бо в основі немає жодного критерію, а формулювання деяких принципів неправильні. Так, у процесі аналізу змісту принципу «б) дотримання прав і свобод фізичних осіб та законних інтересів юридичних осіб» виникають такі питання: чому в цій редакції статті фізичні особи позбавлені своїх інтересів? чи їх можна порушувати? Щодо юридичних осіб обов'язково дотримуватися лише інтересів, а права юридичних осіб можна порушувати? Окрім того, у Проекті Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 14.08.2015 № 2506а формулювання цього ж принципу зовсім інше.

Формулювання принципу «10) невтручання у приватне життя» пропонуємо змінити на таке: «недопустимість неправомірного втручання у приватне життя», оскільки за існуючої редакції буде неможливо виконати більшість рішень, оскільки кожне діяння виконавця та інших суб'єктів можна трактувати як «втручання у приватне життя».

Законодавець, нормативно закріплюючи принципи права, повинен підібрати такі формулювання, які би виключали різночитання змісту, сприймалися однозначно, були усім зрозумілими і конкретними. Так, залишається незрозумілим, що означає принцип «5)... об'єктивності». Якщо мається на увазі принцип об'єктивної істини, то у вітчизняному сучасному цивільному процесуальному праві йому на зміну прийшов принцип судової істини.

Проект Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» містить ст. 4 «Принципи діяльності державної виконавчої служби та приватних виконавців», у якій перераховані такі принципи: 1) верховенства права (загальноправовий); 2) законності (загальноправовий); 3) незалежності; 4) справедливості, неупередженості та об'єктивності (загальноправові); 5) дотримання прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб (загальноправовий); 6) обов'язковості виконання рішень (загальноправовий); 7) уникнення конфлікту інтересів.

Проаналізуємо позиції науковців щодо системи принципів виконавчого провадження.

Так, Ю. В. Білоусов виокремлює такі принципи виконавчого провадження: гуманізму, законності, неупередженості виконання, предметної та територіальної юрисдикції, недоторканності житла, диспозитивності та публічності, повноти та оперативності (своєчасності) виконання, контролю [1, с. 17].

М. М. Мальський через призму практики Європейського Суду з прав людини пропонує закріпити дві групи принципів виконавчого процесу:

I. Загально-правові (конституційні) принципи: верховенства права, законності, забезпечення права на захист, гуманізму;

II. Спеціально-правові (галузеві) принципи: обов'язковості вимог виконавця; правової певності (рішення суду з будь-якої справи, яке набрало законної сили, не може бути поставлено під сумнів і має обов'язково виконуватися); своєчасності виконання виконавчих документів; чіткого визначення дискреційних повноважень виконавця

(закон повинен вказувати на обсяг будь-якої дискреції, якою наділяється компетентний орган, і на спосіб її здійснення з достатньою чіткістю, щоб забезпечити особу достатнім захистом від свавільного втручання); оскаржуваності діянь виконавця; неприпустимості ув'язнення на підставі неспроможності виконати своє договірне зобов'язання; недоторканності мінімуму майна, необхідного для існування боржника-громадянина і членів його сім'ї [3].

Важливим є закріплення принципу доступності примусового виконання рішень, який полягає у безоплатності для стягувача проведених виконавчих дій, бо усі витрати виконавчого провадження, зокрема авансовий внесок стягувача, мають бути відшкодовані боржником [9].

В. А. Гурєєв, окрім прямо легально закріплених принципів виконавчого провадження (законності; своєчасності вчинення виконавчих дій та застосування заходів примусового виконання; поваги до честі і гідності громадянина; недоторканності мінімуму майна, необхідного для існування боржника-громадянина і членів його сім'ї; співвідносності обсягу вимог стягувача та заходів примусового виконання), виокремлює також принципи, що не отримали прямого легального закріплення, однак впливають із норм або змісту нормативного акта (принцип примусового виконання судових та інших актів спеціально уповноваженими державними органами; рівності перед законом; пропорційності розподілу сум, що підлягають стягненню, між стягувачами; ініціативності суб'єктів; державної мови; забезпечення добровільного виконання; обов'язковості вимог виконавця; судового контролю за діяльністю виконавця; незалежності виконавця) [4, с. 148–158].

У польській правовій доктрині принципи виконавчого провадження традиційно розглядаються крізь призму принципів цивільного процесу, до яких належать такі: диспозитивності; формалізму провадження (нормативне визначення форми, місця, часу вчинення дій суб'єктами виконавчого провадження); матеріальної істини; змагальності; рівності / рівноправності сторін; безпосередності; концентрації процесуальних матеріалів (обмеження у часі тривалості провадження); усності; гласності; процесуальної ініціативності процесуальних та виконавчих органів [11, с. 29–45].

Висновки. Як бачимо з аналізу текстів наведених вище статей законопроектів, законодавець переважно дублює загальноправові (конституційні), міжгалузеві принципи права, не формулюючи принципів, притаманних саме інституту примусового виконання рішень юрисдикційних органів. На нашу думку, у такому дублюванні немає доцільності, оскільки вони вже й так об'єктивовані в інших нормативних актах у формі окремих статей (прямо) або впливають із логічного, лексичного тощо аналізу їхнього змісту (опосередковано). Виходячи з основної мети законодавчого закріплення переліку принципів права, яка полягає у полегшенні заповнення прогалин у правовому регулюванні шляхом застосування аналогії права, вважаємо, що ефективнішим було б нормативне закріплення принципів лише комплексного міжгалузевого інституту виконавчого провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусов Ю. В. Виконавче провадження : навчальний посібник / Юрій Валерійович Білоусов. – К. : Прецедент, 2005. – 192 с.
2. Лаврусь С. Ю. Реализация принципов права в юридической практике : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук : специальность 12.00.01 «Теория и история права и государства; история правовых учений» [Електронний ресурс] / Светлана Юрьевна Лаврусь ; науч. рук. В. М. Ведяхин. – Волгоград, 2005. – 30 с. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1208255>.
3. Мальський М. М. Принципи виконавчого процесу та їх аналіз через призму практики Європейського Суду з прав людини / Маркіян Маркіянович Мальський // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 8. – С. 154–157. – (Серія : Юриспруденція).
4. Настольная книга судебного пристава-исполнителя : учебно-практическое пособие / под ред. В. А. Гуреева. – М. : Статут, 2012. – 888 с. – С. 148–158.
5. Принципы права. Основы права. Правоведение. Энциклопедия Экономиста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grandars.ru/college/pravovedenie/principy-prava.html>.
6. Про виконавче провадження : Проект Закону України від 14.08.2015 № 2507а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56268.

7. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Проект Закону України від 14.08.2015 № 2506а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56267.
8. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник / Петро Мойсейович Рабінович. – 9-те вид. зі змінами. – Львів: Край, 2007. – 192 с.
9. Саване С. М. Принципи організації та діяльності Державної виконавчої служби в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Сори Мамадієвич Саване // Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 1 (8). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01\(8\)/11ssmsu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01(8)/11ssmsu.pdf).
10. Явич Л. С. Общая теория права [Електронний ресурс] / Лев Самойлович Явич. – Ленинград : изд-во Ленинградского ун-та, 1976. – Режим доступу : http://www.pravo.vuzlib.su/book_z1731_page_12.html.
11. Marciniak A. Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych / Andrzej Marciniak. – Warszawa : LexisNexis, 2005. – 304 s.

УДК 347.451.031

ІСТОТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ

SIGNIFICANT TERMS AND CONDITIONS OF SALE OF SPECIAL FUNDS SELF

Єфіменко М.Ю.,
к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного права і процесу факультету № 6
Харківський національний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена розгляду істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони. Докладно розглядаються правові основи обігу спеціальних засобів самооборони в Україні. Визначається і деталізується перелік істотних умов цього договору. До останніх віднесено умови про предмет договору, ціну, наявність дозволу у покупця на тримання у себе відповідного засобу самооборони, інші умови, якщо на цьому налягає хоча б одна зі сторін.

Ключові слова: спеціальні засоби самооборони, істотні умови договору, предмет договору, ціна договору, дозвіл на придбання і зберігання (ношіння) газових пістолетів.

Статья посвящена рассмотрению существенных условий договора купли-продажи специальных средств самооборони. Подробно рассматриваются правовые основы оборота специальных средств самооборони в Украине. Определяется и детализируется перечень существенных условий этого договора. К последним отнесены условия о предмете договора, цене, наличии разрешения у покупателя на содержание соответствующего средства самооборони, другие условия, если на этом настаивает хотя бы одна из сторон.

Ключевые слова: специальные средства самооборони, существенные условия договора, предмет договора, цена договора, разрешение на приобретение и хранение (ношение) газовых пистолетов.

The article is dedicated to essential terms of the sale contract of special self-defense means. Details considered outstanding legal basis of special means of self-defense in Ukraine. Indicated that the legal principles of treatment of special means of self-defense by the Civil Code of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine Resolution «On ownership of certain types of property»; Law of Ukraine «On licensing certain types of activities»; Resolution of the Cabinet of Ministers «On approval of the procedure for the sale, purchase, registration, recording and use of special means of self-defense, charged substances tear and irritating»; Licensing conditions for the business of manufacturing special tools, charged substances tear and irritant, individual defense, active defense and their sale; Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine «On measures to implement the decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 7, 1993 № 706 On Approval of the procedure for the sale, purchase, registration, recording and use of special means of self-defense, charged substances tear and irritating»; Regulations on Licensing System.

Determined and detailed list of essential terms of the contract. It is proved that the essential terms of the contract of sale of special means of self-defense should include the condition of the subject contract. He is a special means of self-defense. The essential condition of the contract is also the price. Price of special means of self-defense – is a certain amount of money corresponding to the value of such contractual agent and must be paid by the buyer to the seller. The essential condition of the contract and have a permit from the buyer to the holding at an appropriate means of self-defense. The essential conditions can be classified as other conditions, if it insists at least one of the parties. That is, for example, the condition regarding the procedure for payment of money the buyer (in installments or deferred payment) and others.

Key words: special means of self-defense, essential terms of the contract, subject of the contract, contract price, permission for acquisition and storage (wearing) gas pistols.

Відповідно до ч. 1 ст. 638 Цивільного Кодексу України (далі – ЦКУ) [1], істотними умовами договору є умови про його предмет, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди [1]. Це загальна норма, яка у випадку кожного конкретного договору набуває своїх особливостей та специфіки. Зазвичай ці особливості розкриваються у спеціальних нормах ЦКУ стосовно окремих видів договору купівлі-продажу. Разом з цим, ані на рівні законодавства, ані у доктрині не розроблена тематика характеристики та істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони. Вказане обумовлює актуальність обраної теми роботи.

Вказаним питанням у тій чи іншій мірі приділяли увагу М. І. Брагінський, Ю. Є. Булатецький, В. В. Вітрян-

ський, Є. А. Васильєв, Н. М. Голованов, Л. П. Дашков, Н. Н. Клейн, О. О. Красавчиков, Л. А. Лунц, Д. І. Мейер, Б. І. Пугінський, Ю. В. Романець, Є. А. Суханов, К. М. Шміткофф, В. А. Язев та ін.

Метою статті є дослідження істотних умов договору купівлі-продажу спеціальних засобів самооборони.

ЦКУ у ч. 5 ст. 656 містить бланкетну норму, згідно з якою особливості договору купівлі-продажу окремих видів майна можуть встановлюватися законом. До вказаних окремих видів майна належать, зокрема, і спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої і дратівної дії. Правове регулювання порядку виготовлення, продажу і придбання спеціальних засобів самооборони здійснюється такими нормативними актами: Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17